

Libretistul...

de

Aurel Storin

Încep să admir, de la o vreme, eforturile operetei de a așeza galoane de libretist pe umerii unor oameni altminteri pașnici. Probabil că, într-un domeniu în care definițiile nu sînt definitive și unde cele mai importante decizii de viață se iau sub *farmecul unui vals*, intervine un fel de generozitate princiară care împarte relativ ușor titluri onorifice, fără scutirea corespunzătoare de impozit. Mai ales că, nici nu e prea mare aglomerație. Și, mai ales, că libretistul este, într-un fel, figura tragică a operetei. Într-o lume de veselie și de bună dispoziție, în care se dau baluri fastuoase și se bea șampanie din sticle de „Cordon Rouge“, libretistul este singurul uitat, părăsit, omis din amintire. El, primul care a închipuit totul, el, care a declanșat opereta, el este tot primul care dispare din raza de interes a publicului, prima victimă a uitării neînduplecate. Opereta este ca o fată frumoasă care-l iubește, în taină, pe libretist, dar care se mărită, în fața lumii, cu compozitorul. Vă aduceți cumva aminte cine au fost libretistii lui Lehar, ai lui Kabnan, ai lui Johann Strauss? Tortul cu frișcă al celebrității l-au consumat întodeauna, și în mod exclusiv, compozitorii. Libretistilor nu le-a rămas niciodată decît prăjitura, atît de amară pentru un creator, a anonimatului, a penumbrei și a obscurității. E adevărat că unii dintre cei care au purtat în spinare vanitatea deșartă a cite unui libret de operetă au avut și unele încercături cu literatura — dar „cîți ca ei“?

Opereta este un gen istoric, adică un fel de teatru, care poartă atît de pregnant gustul unei epoci încît devine desuetă cu o reperiție fantastică. Timpul aleargă mult mai

repede decît opereta și, cred că efortul ne-maipomenit al acestui gen de teatru a fost întodeauna să ajungă din urmă istoria. A evoluat gustul, s-au schimbat obiceiurile, se primenește publicul și, față de toate acestea, opereta a rămas de cele mai multe ori cu un pas înapoi. Artă de spumă și de spirit, desfășurare de carnaval, joc de artificii, spectacol în care iubirea e amor iar despărțirea durează — invariabil — de la sfîrșitul actului al doilea și pînă la scena în care toate se lămuresc cu bine în final, este firesc ca opereta — și mă refer aici, desigur, la libretul ei — să nu reziste unui examen cît de cît exigent al *sensibilității* contemporane. Mi se pare că problema numărul unu în acest domeniu este găsirea unui limbaj modern, a unor modalități de expresie adecvate, de părăsire a șabloanelor, devenite ca orice șablon, adevărate piedici în calea unui gen pe care altădată l-au sprijinit. Bineînțeles, că lucrul acesta nu presupune înlocuirea unor șabloane elastice cu alte șabloane, contemporane. Dar poate că opereta, dacă vrea să trăiască trebuie să converseze cu publicul său într-un limbaj comun, altminteri dialogul va fi imposibil. A părăsit canoanele operetei nu înseamnă astfel a-i abandona drumul, a o dirija spre un gen nou, a o transforma în ceea ce n-a fost niciodată. E vorba, mai curînd, de a-i *insufla* viață contemporană, de a o modela în spiritul acestei epoci. În povestea lui Pygmalion, în destinul Elizei Doolittle, prima dintre ultimele vedete ale genului, trăiește ceva din destinul operetei însăși. Opereta este și ea, în felul ei, o Eliza Doolittle. Ea trebuie să învețe și nu trebuie să fii neapărat profesorul Higgins ca să știi de cite mofturi și

capricii este capabilă domnișoara Operetă — să simtă, să gîndească, să vorbească, să cînte, într-un mod care aparține zilei de azi. Sînt un spectator care vreau să simt că autorul operetei este contemporan cu mine. Nu cred că ar fi o exagerare — iar dac-ar fi, ar fi o exagerare conștientă — să se pretindă libretistului și o anumită, hai să-i zic așa, predispoziție literară. Sigur că nu prevăd prea multe șanse pentru libretişti de a intra în istoria literaturii. Acolo se intră cu opere literare, nu cu operete literare. Totuși, sper, cred, trag nădejdea că apropierea libretului de zona literaturii poate constitui un pas — și unul important — către realizarea unei apropieri, a unei înțelegeri mutuale, a coabităției pașnice între genul operetei și publicul său contemporan. Sigur că aici intervin și ceilalți factori ce participă la această aventură care este un spectacol de operetă — muzica, interpretarea, regia, scenografia — dar n-aș vrea să arunc acum o piatră în grădina nimănui și mă voi mărgini să cred că libretistul este primul chemat să orienteze opereta pe un drum înnoitor, care să-i poată conferi unele atribute de artă — de artă contemporană. Nimeni nu va putea cere operetei ceea ce opereta, ca gen de teatru muzical, nu poate oferi. Cine va dori să vadă pe scenă o acerbă înfruntare între caractere — nu va merge la Operetă. Dar, în același timp, opereta este datoare, nu să-și schimbe munșta, ci să și-o împrospă-

teze, ea a rămas încă la flintă — o armă foarte demodată și ineficace în acest secol atomic și nervos. Libretistul este acela care — primul — poate scoate opereta din aburul ușor ridicol care-o învăluie ca gen, ușor desuet, ușor de „altădată”. El are datoria primordială de a prospecta teme, de a găsi eroi și situații care să-l intereseze pe spectator, să-l determine să participe la convenția teatrală cu convingere. Este de neînchipuit ca un întreg libret — povestea, întîmplarea, acțiunea — să constituie numai ambalajul unei muzici care, uneori, se ascultă cu plăcere. Libretul trebuie să aspire să treacă de la rolul său de pretext al muzicii, de însăilare, după canoane fixe, a unui conflict minor, întoideaua același, la caracterul de lucrare care să se poată sprijini — cit de cit — și fără bastonul bine înfipt în pămînt al muzicii. El trebuie legat de muzică, gîndit împreună cu muzica, dar ca un partener egal în drepturi și în datorii artistice, nu ca un copil găsit în stradă, pe care compozitorul, generos, îl crește în apartamentul său și-l hrănește cu vitaminele muzicii sale.

Cred că a fi libretist nu este numai un *hobby*, o ineleltănicire oarecare, ci o profesie pînă la urmă onorabilă, care reclamă nu numai o blîndă înțelegere, ci și anumite virtuți. Chiar dacă virtuțile noastre nu sînt, cum spunea și La Rochefoucauld, care a fost și el libretistul propriei sale vieți, decît niște vicii dezghizate...

